

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Amico Lectori.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

AMICO LECTORI.

Sicut dudum Schola Thomistica, inter tot excitatos in re litteraria tumultus; & inter tot ingenuorum malè luxuriantium confictus, placidâ pace potita est. Feraci equidem ingeniorum saeculo vivimus, quod cum primis conferre fas esset: si novitatum quibus gaudent, veritas & pietas comites, multitudinem exæquarent. Nusquam plures excogitatae opiniones, nusquam periculosiores: alia in Ecclesiâ ruinam compacta, fidei: alia in animarum perniciem concinnata, pietati: omnes parem religioni injuriam faciunt, & labem inurunt: cum nec minus religio & pietate & fide constants, castam sibi morum temperiem vindicet, quàm incorrupta fidei integritatem. Placuit equidem Scholæ Thomisticae, in pietatis & fidei patrocinium, omnibus quos Christi Charitas urgeret, sui Præceptoris Angelici Doctrinam, vinci nesciam, victricem semper velut, inflexam veritatis regulam, ultro offerre: silere tamen inter cæteros prurientis sæculi, mentiumque ex condito savientium, vanos confictus, non minus veritatis, quam pacis studio, maluit, debuitque. Nec enim veritas, quæ pacatum exigit animum, in tanta unquam animorum contentione, eruitur: sed velut nube tegitur, & occultatur. Sciebat hæc omnia ad placitum fabricata placita, brevi fore improbanda: ad eò infirmis radicibus nixa brevi casura: & quæ sui exordii diem facile recentere poterant, cito occasus sui diem visura. *Veritatem dies aperit.* Quod splendore quodam, nullâ soliditate fultum nitet, ut suo nitore statim placet, ita infirmitate citius ruit. Sanè his omnibus novellis opinionibus, præclarum illud lemma, quo fragilitatem humanarum rerum, quidam expresserat, licet apponere: **SPLENDOR EVANESCENS?** ignes quidam volatiles, & farui, eodem penè momento extincti, quo accensi: meteora splendentia, eodem quo splendent igne, momento consumpta; aut si crassior interdum materies igni magis oblitat, & plus temporis duret, fulminum materiam subministrat. Atque ita in his omnibus ad eò specie tenus splendidis opinionibus, contigisse vidimus ac dolemus. Ecclesiæ fulminum, Universitatum censurarum, fomitem & materiam subministrarunt: nec tanta Authorum contentio mordicis pertinax, aliud efficere potuit, quàm ut ægerime cogentur inviti deserere, quod tantâ contentione fuerant amplexati. Frustra igitur Schola Thomistica, pietatis & fidei studiosa, veritatis & pacis amica, vi & contentione tentasset concutere, quod sponte casurum non dubitabat. Siluit etiam aliquando impetita: atque hoc est suæ securitatis testimonium, non imbecillitatis indicium. *Bene tacet qui defensione non indiget: ambiat defendi, qui timeri vinci.* Sui securior est Schola Thomistica, quàm ut vinci timeat: fortior quàm ut egerit defensione. *Non ergo (ut iisdem Ambrosii verbis utar in re non dissimili) accusationem tacendo confirmavit, sed despectum non resellendo.* *Stæ.* Luti color quædam, fixis a pluribus saeculis radicibus nixa; ventorum flatus non pertimescit. Fræbet se non aliter quàm rupes quædam, in medio mari posita, quam fluctus non desinunt unde quaque moti verberare: nec idcirco eam aut loco movent, aut per tot ætates crebro suo incurso consumunt. Quin & seipsam sæpius gaudet tentari; illustratur enim iis, quibus impetitur: splendorem ab oppositis ictibus accipit, fulgentior est cum probatur: ita *fulvum spectatur in ignibus aurum*, ita flatibus ignis excitatur, accenditur. *Produci illi, ut & virtuti Senecæ, expedit: nec ulli magis intelligunt, quanta sit, quàm qui vires ejus læssendo senserunt: duritia silicis nulli magis, quàm ferienti probatur.* Verum aliorum mihi semper gravius visa est, & minus ferenda injuria, qui fictâ in Angelicum Præceptorem reverentiâ, & inimico plane zelo impugnant, quem defendunt: quem suæ sententiæ patronum gloriantur, traducunt: *Magistrum vocant, cujus nolunt esse Discipuli*: nec enim ejus verè sententiam sequi, sed ejus contumaxat, & se nomine tegere, & autoritate sententias commendare nituntur. Sic apud Boetium Philosophiam quidam distrahunt, & vestes quas suis ipsa texerat manibus, scindunt: ex eisque particulas abripiunt, quibus contacti, apud imperitum vulgus Philosophi videri possunt, à Philosophia remotissimi. Atque hæc etiam, summa est D. Thomæ doctrinæ commendatio; ea enim est, ut nec ejus hostes insensissimi, aperto Marte, & erectâ fronte, eam impetere audeant; metuantque ne falsitatis suspicionem incurrant, nisi arte aliqua, vel invitum & reluctantem pertrahant: merito quidem, cum à Summis Pontificibus acclamatum sit, eum qui D. Thomam impugnaverit, semper fuisse de falsitate suspectum. Sanè quod latere gestiant, quod aliena nomina sibi fingant, & sua occultent, quod erubescant videri: boni omnis esse non existimo: *malum enim est, quod pudore natura perfudit.* Cæterum ut & tacendi,

Ambrosius in Luc.

Seneca.

Tertullianus.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

racendi, ita & loquendi tempus volvitur: contentioni equidem, quæ veritas non eruitur, sed offenditur, quæ Christi charitas, non fovetur, sed læditur, cedendum fit, non est tamen veritas deferenda: cum & ex certamine fortior exeat, ex tenebris splendidior emergat, per ea quæ ei adversantur eluceat, & immobilis manens, naturæ suæ firmitatem, quotidie dum attentatur acquirat. In medium igitur, ethi omnium minimus venio; objicio clypeum quo tela repellam, veritatem Thomisticam, non tam meâ industriâ, aut arte, quam sua ipsius invicta vi defensusurus. Et sanè non aptiorem alium, quam Clypei titulum, huic operi præfigendum existimavi; siquidem ut olim de seipso D. Hieronymus dicebat, *Non sum aggressor, sed aggressos innoxios inueor: non offendo, sed defendo: non provoco, sed resisto; non sum invasor, sed defensor.* Cum impeteretur olim Philosophia Thomistica, suum habuit quo tegeretur Clypeum; æquum est, ut & suum habeat quo se tegat, Thomistica Theologia: offero nunc, cum Theologiam Thomisticam defensam, propugnataque in lucem edo. Nihil prorsus quod hac tempestate ventiletur, quodque edere liceat, intactum prætermitto, quæ ab Adversariis excogitata sunt, resolve: an feliciter id præstiterim, apud æquum Lectorem iudicium relinquo. Unum saltem me præstitisse existimo: ita ea omnia nitidè expressisse, ut vix facilius, aut citius, quis legat, quam intelligat. Sermone stiloque facili & simplici utor, qualem in Scholis usurpant, rebus difficillimis explicandis magis opportunum. Non enim decet verborum strepitus, sermo phaleratus, & comptus, divinarum rerum gravitatem. Grandiores aut difficiliores res ornate dicere, puerile est & ineptum. Sint adventitia hæc ornamenta, rebus infimis, quæ nihil ex se commendationis habent, extolledis necessaria; sitque otiosis in partibus maxime elaborandum; secus tamen in his quæ moribus, quaque sententiâ polleant: quæ quidem ipsa valde læxiosa dictio, tum mores, tum sententiæ, quæ per se satis conspicua sunt, obumbrare solet. Existimavi fatiur, si tractaretur Theologia, his maxime temporibus, cum adeo splendet, & tanto in pretio est, ut jam remotis gradibus dignitatum per quas solebat quisque discerni, solum fere sit nobilitatis indicium, Theologia non nosse, ut tractabatur olim: cum (ut inquit Nazianzenus) res nostræ præclare se haberent, cum nimirum superflua hæc, & verborum lepore atque arte fucata tractandæ Theologiæ ratio, ad divinas causas, ne aditum quidem haberet. Præterea verò germanam D. Thomæ Doctrinam ubique amplector: mihi enim qui prope novi, eam præ cæteris (unâ exceptâ canonicâ) habere proprietatem verborum, & sententiarum veritatem, instar religionis est, nec in minimis ab ea deflectere: huic undantaxat sum innutritus: huic incubui, atque etiam nunc eam præ manibus habeo semper: ut mihi illud de D. Thoma usurpare liceat, quod de D. Paulo Chrysostomus, *Neque enim nos quæ scimus, ab ingenii bonitate, aut acumine scimus, sed quod nos illi viro impense affecti, ab illius lectione nunquam discimus.* In his verò omnibus ita me gerere conatus sum, ut cum sententia, non cum Authore contenderem. Neminem verbis insector: nudam & apertam Scholæ Thomicæ doctrinam, quæ nihil nisi abscondi erubescit affero: solis eam rationibus, sed validis, quibus semper veritas abundat, defendo: suspecta enim mihi ea est sententia, quæ lucem exosa, nudam & apertam videri refugit, seque convitiis occultat; infirma & rationum indiga, quæ soli se maledictis defendit. Non ergo (ut cum Nazianzeno loquar) adversarios contumelias, & convitiis laceſſo, quemadmodum plerique faciunt, non cum dogmate, sed cum dogmatis assertore, confligentes: ac rationum & argumentorum infirmitatem, male dictis interdum contegentes: non aliter ac Sæpius atque in mentem venit, ingenii esse hominis, profiteri per quem profeceris. Quare nolui id ingenii mei deesse, teque (Amice Lector) hujus admonendum esse existimavi. Ne quid enim præterirem, quo locupletior hunc meum cursum Theologicum efficerem; præter cæteros Scholæ nostræ Theologos, quorum opera lucem publicam aspexerunt, omniumque manibus teruntur, quæ ubique consuli; interdum etiam conjecti oculos in scripta Lectorum Provinciæ nostræ Tolosanae, quæ in Scholis dictata & excepta sunt; inter quæ plures tractationes reperi, quæ si ederentur, pauci sunt Theologi, qui de eodem argumento essent anteposendi. Evolvi etiam quæ videlicet ex sapientissimo Patre Lemos, qui olim in Congregatione de Auxiliis, pro nostra Schola, felicissimè disputavit, & de gratia plenissime, & copiosissime scripsit, quæ nec dantur in lucem, & publici juris fiant, in causa est sola Dominicanorum & Discipulorum D. Thomæ observantia erga sanctam Sedem, quæ tractationes de Auxiliis divinæ gratiæ edi prohibuit. Impulit me etiam fama doctissimi Magistri Godoy, Ordinis nostri, olim in Salmanticensi Academia primarii Professoris, & nunc Oxomensis Episcopi, ut ipsius scripta viderem: existimavi, si vel tanti viri nomen in nostris libris legeretur, majori plausu fore excipiendos ab iis inter quos suâ eruditione maximam gloriam consecutus est. Et sanè fama non superat meritum. Similiter enim eruditus est, & potissimum in explicandis questionibus metaphysicis felicior. Sed de more suæ gentis, aut ut verius crediderim, ex ingenii magnitudine, & inexhausta copia, vix unquam disputationibus suis finem facit, aut reperit. Edidit jam in lucem triplicem integrum

D. Hilari
de Trinitate

D. Hieron.
Ep. ad Augustin.

Aristoteles
de Rethor.

Sidonius
Ep. ad Ios.

Nazianzenus.

D. Chrysostom.
præfat. in Epist. Pauli.

In præfat.
historia
naturalis.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

tomum de mysterio Incarnationis: si alteram tractationem edat, superabit libro-
rum multitudine integram nostram Theologiam. Utinam in universam D. Thomæ
Summam scripsisset: si quæ scripsit, lucem aspiciant, erunt maximo Scholæ nostræ or-
namento; quamvis forsitan nostrorum hominum in Galliis non admodum genio
& gustui accommodata sint; quod longas spes diu sustinere non possint, nec
uni scientiæ colendæ immori soleant, & ipsa librorum multitudine, ab iis legendis de-
terreantur. Poteram equidem scriptorem hunc præterire; cum & cæteri fati super-
que juvare me potuerint: Sed existimavi non minus ab eo quam ab aliis excipienda
esse aliqua, ne ignorare viderer virum inter primos Scholæ nostræ Theologos hæc
tempestate habitum: & cum hujus scripta, etiam antequam ederentur, penè publici
juris essent, omniumque manibus tererentur, non poterat sine injuria & cōtemptu non
in eodem ordine poni, cum cæteris Scholæ nostræ scriptoribus, quibus frequentius
utimur. Hujus sæpissimè nomen commemoravi, ut viri famam augerem; & gentem
studiosissimam in qua natus est, & quam me nimis brevitas irascere aucti, hac sal-
tem parte, & hoc veluti commercio litterario cum viro doctissimo, qui librorum suo-
rum multitudine, brevitate, quam sectatus sum, temperare poterit, conciliarem.
Cæterum non dubitaverim asserere, me singulis Theologiæ partibus, præter clarita-
tem, ordinem, distinctionem, plurima addidisse; & plures integrasque tractationes,
quæ post exortas novas controversias, in nostris Theologis desiderabantur, me primùm
inter eos qui integrum Theologiæ corpus ediderint, scripsisse. Primùm enim longâ
Apologiâ Calvinismi suspensionem omnem à nostra Schola depuli, eamque calumniam
profigavit, ut post hac nullâ unquam verisimilitudine possit ab Adversariis instaurari,
nobisque objici. Præterea Tractatum contra præmotionem physicam Petri à S. Josepho
(quem defensionem D. Thomæ inscripsisse videri possit præ ἀντίρροπον, ut locum multi-
tudine arborum opacum, lucum dicimus, quod minimè luceat) ita respondi, ut non
aliâ responsione opus sit; quamvis non desint, qui integro & justæ magnitudinis ope-
re, perdoctè responderint. De controversiis Janfenii, quæ tandiu in nostris Galliis agi-
tata sunt, & quæ vix ad alia regna nostrarum perturbationum rumore aut famâ per-
venerunt, plenissimè egi. Addidi tractatum integrum de defectu tutioris & probabi-
lioris opinionis, ubi certissimas Christianæ Ethicæ regulas tradidi, & quorundam re-
centiorum Casuistarum laxitates, in ordine, eoque numero collegi, ut solâ multitu-
dine & fœditate Lectorem deterrere possint, & principia unde tam fœdæ assertiones
prodire, omnino falsi convincant. Adjunxi etiam tractatum de homine, ubi plurima
resolvi, quæ vix alii attingunt, quod ad ea pertractanda controversiæ Janfenii ex-
tra Gallias ignoratæ nos impulerint. His accessit brevis Synopsis virtutum Car-
dinalium, & eorum quæ his veluti cardinibus inniuntur, quæ luculentissimam
D. Thomæ partem moralem in compendium redegit. Præterea conatus sum mis-
cere utile dulci, quibusdam digressionibus, & veluti extra Theologiæ Scholasticæ li-
mites & cancellos excursibus. Ut enim artifices, dum toto conspectu oculorum, & con-
tentâ acie operibus toti incumbunt, identidem deflectunt oculos, & in gemmas, putâ
Smaragdum, aut hujus pretii lapides conjiciunt, eorum vario colore aciem reparatu-
ri: ita existimavi molestiam & laborem studii Scholasticæ comitem, magnâ parte le-
vandam, si eundem Scripturæ & Patrum ornamentis, veluti gemmis aut floribus,
animum recrearem. Et sanè hoc unum in nostra Schola desiderari videbatur, ut cum
his ornamentis, claritate, distinctione, difficultates explicarentur, ut in eo studio ali-
qua voluptas percipi posset: quas dotes, ut verum fatear, pauci ex nostris, ob ipsam so-
liditatem & magnitudinem doctrinæ, quæ non adeo flecti aut deprimi potest, sunt as-
secuti. Et sanè id alioquin Scholæ nostræ eximium est, ut post quadringentos annos,
quibus Theologiæ omnes difficultates ventilatæ sunt & agitata, vix aliqua superesse
possint, quæ ab his qui nos præcesserunt occupata non fuerint. Quamvis tamen si ex
hac duplici dote, quam potissimum Scriptoris munus cogit, inventionem rerum & cla-
ritate, aliquid mihi tribuero, non ero insipiens, verum enim dicam. Egi quod sibi olim D. Ba-
siliius tribuebat: principia, seminaque excolui, & meis laboribus, meaque culturâ, no-
vam inde forsitan segetem collegi. *Quemadmodum (inquit) semen dum crescit, majus quidem
è modico redditur, idem tamen est quod antea, non immutatum ex genere, sed auctum ex incremento:
ita mihi eandem sententiam, suis quidem auctam profectibus, non autem que nunc est, ei qua ab initio
erat, adversam esse arbitror.* Sed præter aliquam rerum inventionem, alterum mihi forsitan
verius amici tribuunt, scilicet claritatem, cui etiam potissimum studui. Semper
enim mihi in animum induxi, quæ in rebus Theologicis toties decantatus Lirinensis
agi jubet: *Esto spiritualis tabernaculi Beseleel: pretiosas divini dogmatûs gemmas sculpe, fideliter
coapta, adorna sapienter: adice splendorem, gratiam, venustatem: intelligatur te exponente illustrus,
quod antea obscurius credebatur: per te posteritas intellectum gratuletur: quod antea vetustas non in-
tellectum venerabatur. Eadem tamen que didicisti ita doce, ut dum dicas novè, non dicas nova.* Si
hæc assecutus sim, & præterea antiquas sententias, novis argumentis & ornamentis
muniverim & illustraverim, non inutilem Scholæ nostræ, nec tibi (Amice Lector)
operam contuli. Vale.

Epist. 24.
ad Eustathium.

Com. 10.
ad. cap.
27.

INDEX